

Posudek diplomové práce Pavly Grabowski „Němečtí rodilí mluvčí v České republice: Internetová fóra a pozorování jako zdroj diskurzu o interkulturním a jazykovém kontaktu“

Práce je dobře a přehledně organizována a představuje zajímavou sondu do praktik jazykového a sociokulturního managementu určité skupiny žijící v ČR. Práce též kvalitně doplňuje existující výzkumy o západních cizincích v ČR. K jejím hlavním kladům patří metodologie „theory driven-questions“ při zkoumání jazykového managementu a používání tuto kombinaci zdrojů dat – rozhovory, pozorování, mediální zdroje.

V zájmu zkvalitnění bádání v dané oblasti mám k práci následující připomínky:

1. Titul práce – práce se jmenuje „Němečtí rodilí mluvčí v České republice: Internetová fóra a pozorování jako zdroj diskurzu o interkulturním a jazykovém kontaktu“, tento titul však nevystihuje skutečný obsah práce. Práce pojednává o třech doménách, kde dochází k jazykovému managementu v rámci německojazyčné komunity v ČR – pracovní doména, doména volného času a doména každodenního života, a práce mohla být např. pojmenována podle nich. Internetová fóra a pozorování jsou méně vhodné do titulu i z důvodů uvedených v bodech 5. a 7.
2. Str. 13-14 – autorka se nezmiňuje o tom, jakým způsobem své respondenty sehnala (např. dala inzerát? Použila techniku „sněhové koule“? apod.), kde s nimi provedla rozhovory, jak dlouho rozhovory trvaly a v jakém jazyce byly provedeny. K tomu poslednímu bodu je podstatným problémem i to, že neuvádí, jak jim prezentovala svoji vlastní identitu (jako Češka? Jako Češka vdaná za Němce? Jako členka německojazyčné komunity v ČR? apod.). Též stojí za úvahu, do jaké míry bylo vhodné na začátku rozhovorů zavést pojem „expatriates“, nebo jestli by nebylo lepší nechat dotázaným tu kategorii vygenerovat, buď ve smyslu sebeidentifikace nebo při vymezení se proti dané kategorii .
3. Str. 15 – autorka uvádí *velice* zajímavý údaj, tj. že je v ČR víc než třikrát tolik zaregistrovaných mužů z německy mluvících zemí než žen. Mohla však nějakým způsobem ten fakt komentovat a reflektovat pro výsledky svého výzkumu.
4. Str. 23-24 – autorka k provedeným rozhovorům vysvětluje poněkud málo, např. neuvádí, kolik rozhovorů provedla s muži a kolik se ženami. Stálo by za úvahu i rozdělit dotázané osoby do kategorií podle toho, jaké mají povolání a věk a jak dlouho žijí v ČR (mohla mít z těchto údajů např. přehlednou tabulku). Uvádění takových informací by pomohlo čtenáři dospět k vlastnímu závěru o tom, do jaké míry výsledky představují „německé rodilé mluvčí“ ve specifickém smyslu.
5. Str. 24 – autorka uvádí málo o sobě jakožto o tazatelce (viz poznámku 2). V duchu reflexivní antropologie by měla vysvětlit, jakou etnickou identitu měla v rámci výzkumu a jaký vztah má ke studované komunitě. Taky mohla vysvětlit, jak pozorování probíhalo, detailněji, např. v jakých situacích, koho pozorovala (kromě vlastního manžela), do jaké míry bylo to pozorování „zúčastněné“, atd. O to víc, když se pozorování objevuje v titulu práce.

6. Kap. 4-7 všeobecně – postrádám analýzu interakčního komponentu internetových fór. Autorka uvádí, že jednotlivé příspěvky jsou jako repliky ve smyslu konverzační analýzy, s tímto porovnáním však pracuje dál jen v tom smyslu, že někteří píšící na fórech očekávají, že někdo odpoví na jejich dotaz. Ale právě v těch odpovědích bývají skvělé příklady skupinového jazykového managementu, např. když někdo někomu poradí, do jakého úřadu má vzít s sebou někoho, kdo mluví česky, a v jakých úřadech naopak umějí německy nebo anglicky (uznávám, že v některých příkladech nemusely být odpovědi, např. u blogů, ale domnívám se, že příklad 24 na straně 56 mohl vyvolat nějakou reakci nebo diskusi). Čtenář z té uvedené monologičnosti má občas dojem, že jazykové problémy dané komunity jsou jednotné, že se všichni shodnou na tom, jaké jsou a jak mají být řešeny, což nemůže odpovídat skutečnosti. Mám tedy obavu, že v práci mohl být opomenut bohatý zdroj dat.
7. Celkově k obsahu — mám pochyby o tom, že práce zachycuje celou škálu jazykových problémů německojazyčné komunity v ČR a že vystihuje některé problémy ve své ideologické úplnosti. Např. mi chybí pohled „expatriate“ s velice dobrou češtinou, který by se vymezoval vůči svým krajanům a který by dokonce mluvil o tom, že má kvůli tomu výhody (ekonomické či jiné). Vzhledem k tomu, že takové osoby se nacházejí ve výzkumech o nadnárodních podnicích v ČR i o anglickojazyčné komunitě, věřím, že ve studované komunitě musejí taky být přítomné. O trochu míň, ale přece jen, mi chybí (alespoň v poznámce) porovnání osob z SRN a NDR a uznávání jejich potenciálně odlišné jazykových biografii. Dále postrádám hlubší uvažování o mocenských vztazích. Práce je jasně vymezená v tom smyslu, že nepojednává o tzv. českých Němcích a neplýtvá stranami dlouhým výkladem o dějinách českoněmeckých vztahů. To však neznamená, že „noví migranti“ z Německa nereflektují historické souvislosti ve svém jazykovém managementu, a to obzvlášť v dialogu mezi sebou (ingroup dialogue). Ostatně z tohoto důvodu mně taky chybí interakční komponent internetových fór.

Přes veškeré kritické poznámky považuji diplomovou práci Pavly Grabowski za velice přínosnou a zajímavou a doporučuji ji k obhajobě. Doporučuji zároveň publikaci hlavních výsledků v článku v odborném časopisu typu *Jazykovědné aktuality*, *Studie z aplikované lingvistiky* nebo *Brücken* anebo např. referát na nějaké germanistické konferenci.

V Praze, 25.1.2011

Mgr. Tamah Sherman, Ph.D.